

Barne- og likestillingsdepartementet

Postmottak@bld.dep.no

Oslo, 16. februar 2012

Høringsuttalelse – Forslag til midlertidig forskrift om anerkjennelse av farskap fastsatt i utlandet for barn født av surrogatmor i utlandet.

Surrogatforeningen, Nettverket for surrogatibarnas rettigheter og et antall foreldre ønsker med dette å komme med merknader til departementets høring om utkast til midlertidig forskrift om anerkjennelse av enkelte farskap fastsatt i utlandet etter lov om barn og foreldre for barn født av surrogatmor i utlandet.

Vi oppfatter at regjeringens mål er å gjøre det mulig for alle barn født av surrogat og som bor i Norge, å få juridisk godkjent sine reelle foreldre. Departementets utkast til forskrift om anerkjennelse av farskap for barn født gjennom surrogati er et skritt i riktig retning. Men det må nok en gang påpekes at forskriftsendring ikke løser det grunnleggende problemet, nemlig at barneloven er utilstrekkelig og at den bidrar til å oppløse den juridiske bindingen mellom surrogatibarn og deres foreldre, og mellom surrogatibarn og deres søsken. Dette er en uholdbar situasjon som ikke løses gjennom denne forskriftsendringen. Etter vårt syn er det åpenbart at denne situasjonen undergraver grunnleggende rettigheter alle barn i Norge har etter FNs barnekonvensjon og Europeiske menneskerettighetskonvensjon. Vi forventer derfor at departementet så raskt som mulig framlegger forslag om nødvendige lovendringer som sikrer alle norske surrogatibarn de samme juridiske foreldre i Norge som disse barna har i sine fødeland fra fødselen av.

Nedenfor følger konkrete merknader til forskriftsforslaget:

- Vi vil bemerke at forskriftsforslaget omtaler morskap, men utelater fastsettelsen av morskap.

Dette er en aktiv diskriminering av barn til heterofile par. Vi kan ikke se det er grunn til dette all den tid det er mulig for også heterofile par å benytte seg av surrogati i utlandet.

Med utgangspunkt i norsk rettspraksis på dette området, kan vi ikke se at det er grunn til at ikke morskap, eller medfarskap for den saks skyld, ikke skal kunne fastsettes på samme måte som forslaget til forskrift nå legger opp til for fastsetting av farskap. Det henvises her til dom i Gulating Lagmannsrett av 02.03.2009, der morskap ble erklært på bakgrunn av bl.a. Barnekonvensjonen, hensynet til barnets beste og praksis med å anerkjenne amerikanske rettsdokumenter. I dommen drøfter retten også om dette vil «stride mot ufravikelige rettsregler eller virke støtende på rettsordenen». Retten konkluderer med at det gjør det ikke: «Det vil etter rettens syn ikke stå i sterk motstrid til vår etiske og sosiale oppfatning å anerkjenne den californiske dommen, og følgelig heller ikke støtende på vår rettsorden. Retten er kommet til at saksøktes morskap til (..) er rettskraftig avgjort også i Norge.»

Det er vanskelig for oss, også fordi vi ikke har full innsikt i departementets vurderinger, å se hvorfor denne framgangsmåten ikke kan legges til grunn på generelt grunnlag for fastsetting av både farskap, morskap og medfarskap for norske surrogatibarn..

- Vi vil også anføre at mange av disse barna er født før rundskrivene ble sendt ut, og svært mange av dem har kommet til verden på grunnlag av råd og veiledning fra norske myndigheter. Foreldrene er skrevet inn i folkeregisteret med norske utenriksstasjoners aktive medvirkning, i henhold til de retningslinjer som gjaldt på dette tidspunktet. I realiteten har norske myndigheter i ettertid endret sin praktisering av lovverket. Det å frata disse barna de juridiske foreldrene som norske myndigheter i utgangspunktet har anerkjent, har ikke bare dramatiske konsekvenser for de berørte familiene, men framstår også som et brudd på grunnlovens §97.

Disse barna har juridisk tilknytning til sine foreldre på grunnlag av fødelandets lovgivning, en lovgivning som i alle andre sammenhenger anerkjennes i Norge. Slik en stebarnsadopsjon i dag er foreslått gjennomført for disse barna, så vil BLDs krav om at surrogaten skal være part i stebarnsadopsjonen, i realiteten medvirke til at svært mange av disse barna ikke vil kunne

stebarnsadopteres.. Når det gjelder f.eks. amerikanske surrogater, vil det foreligge rettskjennelse som sier at hun ikke har juridisk ansvar for barnet, og som beskytter henne fra fremtidige juridiske forpliktelser ovenfor barnet og dets foreldre. Departementet har ikke avklart hvilke konsekvenser det kan ha for surrogaten dersom hun aktivt bidrar til å undergrave denne rettskjennelsen ved å frasi seg et fiktivt foreldreansvar overfor norske myndigheter for å medvirke til gjennomføringen av en stebarnsadoptsjon i Norge. Det er også et åpent spørsmål hvilken status en norsk stebarnsadoptsjon vil ha i barnets fødeland.

Selv om BLD i flere sammenhenger har understreket at det er uten juridisk betydning, vil vi framholde at det helt klart er av prinsipiell karakter at betydelig antall av de norske mødre til surrogatibarn er genetisk tilknyttet sine barn. Hvis mødre skal tro BLDs påstand om at de ønsker å sikre barna to foreldre, forventer vi at BLD vil legge til grunn prinsippet om barnets beste, som er forankret i barneloven, FNs barnekonvensjon, den Europeiske menneskerettighetskonvensjon, og ikke minst norsk rettspraksis med å anerkjenne amerikanske rettsdokumenter, for å sikre disse barna juridiske bånd til sine mødre. Dette er eneste måte å sikre at disse barna ikke diskrimineres.

- Det er uheldig at det etableres egne forskrifter som utelukkende gjelder barn som har kommet til verden gjennom surrogati, og at man ikke benytter anledningen til å etablere permanente ordninger som vil gjelde alle norske barn født i utlandet uavhengig av om det skulle foreligge en avtale mellom kvinnen som føder barnet, og barnets intensjonelle foreldre. Det vil være situasjoner hvor det er uklart om barnet er resultat av surrogati, f.eks. i tilfeller der kvinner føder barn for andre, uten kompensasjon, som en vennetjeneste. Det finnes ikke noe direkte forbud mot surrogati i norsk rett. Men forbudet er kommet indirekte til uttrykk både gjennom bioteknologiloven og barneloven. Surrogati forekommer også i Norge, enten ved at kvinnen benytter egne egg eller gjennom eggdonasjon i utlandet. Vi kan ikke se det foreligge grunnlag for å forskjellsbehandle mellom surrogatibarn og andre barn når det gjelder fastsettelse av farskap slik denne midlertidige forskriften legger opp til.

- Departementet skriver i sine kommentarer til § 1 i forskriftsforslaget at «Det har vært uklart hvorvidt farskap fastsatt i utlandet etter surrogati kan anerkjennes etter barneloven § 85 andre ledd.» Denne formuleringen stiller vi oss undrende til. Det kan synes som departementet her legger til grunn andre premisser for fastsetting av farskap for surrogatibarn i forhold til andre barn. Det kan synes som at BLD legger til grunn at dokumentasjonskrav ved fastsetting av farskap for disse barna skal være annerledes enn de alminnelige dokumentasjonskrav i saker som omhandler fastsetting av farskap i utlandet. Dette stiller vi oss svært kritisk til, og ber departementet sørge for likebehandling i alle saker som dreier seg om fastsetting av juridisk farskap til norske barn født i utlandet.
- Forskriftsforslaget § 4 sier at "Dersom en utenlandsk dom eller avgjørelse utpeker to menn som far til det samme barnet, skal den mannen som DNA-analyse viser er far, anerkjennes som far til barnet". Dette representerer en aktiv forskjellsbehandling av homofile fedre i forhold til heterofile fedre. En konsekvens av dette at dersom barnet er resultat av sæddonasjon og fødes inn i en heterofil familie, vil farskapet i Norge fastsettes på grunnlag av rettskjennelse/administrativ ordning i barnets fødeland. Dersom barnet derimot fødes inn en homofil familie kreves DNA-test, og barnet vil dermed ikke oppnå juridisk far i Norge etter denne forskriftsendringen. Det framgår heller ikke om denne aktive forskjellsbehandlingen mellom heterofile og homofile fedre er vurdert opp mot myndighetenes ansvar for å motvirke diskriminering på grunnlag av legning etter bestemmelsene i Diskriminerings- og likestillingsloven.
- I kommentarer til § 2 fastslår departementet at «Dersom surrogatarrangementet til tross for at vilkårene etter forskriftens § 2 objektivt sett er oppfylt, bærer preg av å ha kommet i stand ved tvang, kan det utenlandske farskapet ikke anerkjennes etter denne forskriften». Vi er usikre på når denne situasjonen kan oppstå, og hvem som skal vurdere dette. Utgangspunktet er at det foreligger en myndighetsavgjørelse i fødelandet som fastsetter farskapet. Og at barnet har kommet til verden gjennom en frivillig avtale mellom en kvinne og barnets foreldre. Det er dette som betegnes som surrogati. Dersom en kvinne er tvunget til å gjennomføre et svangerskap hun ikke ønsker, er ikke dette surrogati, men et overgrep. Vi reagerer på at departementet tar inn dette

punktet i sin kommentar. Vi oppfatter at dette reflekterer en holdning til surrogati som vi ikke kjenner oss igjen.

Surrogatforeningen og Nettverket for surrogatibarnas rettigheter ser fram til en tett dialog med departementet i det videre arbeidet med å utforme nødvendige lovendringer for å sikre norske surrogatibarn juridisk binding til sine reelle foreldre.

Med hilsen

Surrogatforeningen

Nettverket for surrogatibarnas rettigheter

Foreldre:

Odd Jenvin

Berge Andreas Steinsvåg

Inger Lise Svendsen

Ronny Andresen

Kari Lise Svaleng

Geir Kvarme

Sebastian Sundberg Kvarme

Hege Kappelslåen

Jan Ove Kappelslåen

Tormod Flage Ravneberg

Arild Hornsletten

Anne B.

Knut Olav Møll

Bjørn Høllesli

Nils Østenheden

Morten Pytte

Pål Eid-Hviding

Terje Eid-Hviding

Arnt G A

Kenneth Hermansen

Gunnar Augustson

Linda Hvidsten

Kjetil Byberg-Moi

Stian Byberg-Moi

Solveig H

Kai B.

Marianne Velleesen

Håkon Velleesen

Anne Stine Johansen Hovland

Svein Gustav Hovland

Petter Andrésen

Sven-Arne Strømsvåg

Nicklas Strømsvåg